



PLANSTRATEGI

2016 - 2020

SAMANDRAG

Kommunal Planstrategi 2016 – 2020 for Hareid kommune. Godkjend av Hareid Kommunestyre i sak KS PS 84/16, 20.10.2016.

Hareid kommune

05.10.2016

Forord

Kommunal planstrategi skal vedtakast kvar valperiode innan eit år etter at nytt kommunestyre er konstituert. Dette er ikkje en plan, men eit oversyn over kommunen sine planar og styringsdokument, med ei vurdering og prioritering av kva planarbeid ein må bruke ressursar på i løpet av fireårsperioden.

For å kunne prioritere riktig, må ein ha godt oversyn over viktige utfordringar i kommunen. Nokre av desse utfordringane kan ikkje løysast av ein kommune aleine, men gjennom samarbeid med nabokommunar eller heile regionen.

Rettleiar frå departementet (KMD) seier: "*Kommunal planstrategi er en viktig arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. Dette kan gjelde både innenfor arealplanlegging og tjenesteyting. (kap 1.3 Bedre samarbeid om planoppgaver på tvers av kommune- og fylkesgrenser)....*

.....Samarbeidet med nabokommunene er viktig blant annet fordi det kan bidra til å identifisere og avklare interkommunale planoppgaver i planperioden. (kap 2.3 Samrådsplikt med nabokommuner, fylkeskommunen og regional stat)

Med bakgrunn i dette, tok Ålesund kommune og fylkeskommunen initiativ til eit felles møte. Alle Sunnmørskommunane pluss Sandøy var invitert til Ålesund 27 august 2015. Det var stor semje om at det vil vere nyttig å samarbeide om dei kommunale planstrategiane, og det vart nemnt mange konkrete tema som det bør vere aktuelt å sjå nærare på, mellom anna samordna areal- og transportplanlegging og felles strategisk næringsutvikling. Det vart sett ned ei arbeidsgruppe med sikte på eit konkret forslag om korleis ein kan tilnærme seg planstrategien i fellesskap.

Dokumentet som no ligg føre, bygger på arbeidsgruppa sine tilrådingar men tilpassa etter drøftingar i plenum og etter Hareid kommune. Hareid kommune har vore representert i felles møte i det interkommunale samarbeidet sidan april 2016.

Sign ordførar

Innhold

1.0	Kva er planstrategi?	3
2.0	Rammer og føringar for arbeidet.....	3
2.1	Nasjonalt forventingsbrev.....	3
2.2	Regionale føringar.....	4
2.3	Kommunale føringar.....	4
2.4	Interkommunalt samarbeid.....	5
3.0	Evaluering av gjeldande planar.....	6
3.1	Plansystemet i kommunen	6
3.2	Overordna kommunale planar.....	7
3.3	Kommunedelplanar	8
3.4	Reguleringsplanar	8
3.5	Tema- og sektor planar	9
4.0	Utviklingstrekk og viktige utfordringar	12
4.1	Den regionale utviklinga	12
4.1.1	Demografiske utfordringar	12
4.1.2	Næringsliv og kompetanse	13
4.1.3	Klima, energi og miljøutfordringar – grønt skifte	15
4.1.4	Samordning av areal- og transportplanlegginga	16
4.1.5	Felles planlegging i sjøareala	16
4.1.6	Born og unge	17
4.2	Lokale utfordringar	18
4.2.1	Demografiske utfordringar	18
4.2.2	Næringsliv og kompetanse	20
4.2.3	Generelt.....	20
5.0	Vurdering av planbehov i perioden	22
5.1	Prioriteringsliste.....	24
6.0	Viktige definisjonar og omgrep.....	25
7.0	Vedlegg og kjelder	26

1.0 Kva er planstrategi?

Kommunal planstrategi er heimla i plan- og bygningslova § 10-1, og skal utarbeidast og vedtakast seinast eit år etter konstituering av nytt kommunestyre.

Planstrategien har som hovudføremål å synleggjere kva planoppgåver kommunen skal prioritere gjennom valperioden. I dette inngår mellom anna ei evaluering av gjeldande planverk og styrings-dokument

Det er viktig at mest mogleg oppdaterte analyser om samfunn og utviklingstrekk ligg til grunn for korleis ein prioriterer bruken av planressursar. Planstrategien i seg sjølv skal ikkje fastsette konkrete samfunns mål, men må sjølvstøtt sjå tilbake på tidlegare prosessar og vedtak i kommunen. Planstrategien er ikkje rettsleg bindande, men legg grunnlaget for betre ressursutnytting og betre oversyn over styringssystemet.

Planstrategien bør elles også drøfte kva oppgåver kommunen best er tent med å planlegge saman med tilgrensande kommunar eller innanfor regionen samla.

2.0 Rammer og føringar for arbeidet

2.1 Nasjonalt forventingsbrev

Staten har gjennom Kongeleg resolusjon 12 juni 2015 nedfelt "Nasjonale forventingar til regional og kommunal planlegging". Dette dokumentet inngår i det rullerande plansystemet, er heimla i plan- og bygningslova § 6-1, og markerer på mange måtar starten på arbeidet med kommunale planstrategiar. Regjeringa har tre hovudsatsingar dei peikar på som nødvendig for kommunar og regionar å følge opp:

Gode og effektive planprosessar

Regjeringa har gjennom ulike endringar i lov og forskrift vore tydeleg på at tidsbruken i prosessar skal ned, men samstundes at viktige samfunnsinteresser må sikrast. Det kommunale sjølvstyret skal utvidast, men dette legg også eit større ansvar på kommunen for nettopp å sikre viktige nasjonale og regionale interesser. Det betyr større fokus på tidleg medverknad og tidlege avklaringar, mellom anna gjennom overordna planverk og i regionalt planforum. Regjeringa føreset at det vert sett av tilstrekkeleg ressursar til planbehandling, til føreseielege prosessar i kommunen og til å oppdatere det overordna planverket.

Berekraftig areal- og samfunnsutvikling

Forventingsområdet har nær samheng med internasjonale klimamål og det "grøne skiftet". Transportsektoren står bak ein vesentleg del av klimagassutslepp, og det er teke til orde for å nytte sterkare verkemiddel enn før for å effektivisere transport, mellom anna gjennom meir målretta lokalisering av bustadområder, arbeidsplassar og transportårer. Også verknadene av klimaendringar må takast større omsyn til og førebyggast. Analyser av risiko og sårbarheit må ligge til grunn.

I dette biletet må det leggjast til rette areal for utvikling av ny og eksisterande næringsverksemd både på land og på sjø, inkludert landbruk og havbruk. Meir samordna arealplanlegging skal også medverke til å sikre natur-, kultur-, landskaps- og landbruksverdiar, samt areal til rekreasjon og friluftsliv.

Attraktive og klimavenlege by- og tettstedområde

I dei største byane medverkar sterk vekst til press på areal og infrastruktur. Samstundes legg veksten også godt til rette for at nye, klimavenlege løysingar kan utviklast og implementerast nettopp i pressområda. Dermed må også dette forventingsområdet i stor grad sjåast i samheng med internasjonale klimamål. Byar og tettstader på alle nivå har potensiale for betre klima- og miljøløysingar, og oftast vil dette også medverke positivt til betre folkehelse, større trivsel og betre levekår.

Betre tilrettelegging for kollektivtrafikk, gange og sykling er eitt av momenta, og tett utnytting av areal kring kollektivaksar og knutepunkt eit anna. Fortetting og transformasjon av område som allereie er utbygd må prioriterast framfor å legge beslag på nye areal.

2.2 Regionale føringar

Regional planstrategi og fylkesplanen

Regional planstrategi er i stor grad utarbeidd parallelt med dei lokale planstrategiane, og vart vedteke i fylkestinget 11 april.

Det er berre lagt opp til mindre endringar i sjølve fylkesplanen. Kompetanse og verdiskaping er foreslått samla til eitt satsingsområde, medan kultur og samferdsel vert ståande som eigne satsingsområde. Det vert også foreslått å redusere talet på gjennomgåande perspektiv frå seks til tre-fire. Innrettinga i ny plan vil elles i stor grad vere som gjeldande plan.

Det er elles teke til orde for ein ny regional delplan for museum. Arbeidet med denne er allereie i gang. Vidare skal det utarbeidast nye regionale, samordna bustad-, areal- og transportplanar. Ålesundsregionen er prioritert.

Gjeldande regionale delplanar

Regional delplan for kulturminne vart vedteken i juni 2015. Denne fastslår kriterium for kva kulturminne som har regional og nasjonal verdi, og listar opp ei rekkje slike kulturminne i alle kommunane. Desse kulturminna/-miljøa må sikrast i det kommunale planverket. Mange kommunar har motteke tilskot frå Riksantikvaren til eigne kulturminneplanar. Desse må innarbeidast i kommune-plan etter kvart.

Klima- og energiplanen vart også vedteken i juni 2015. Denne bygger på tidlegare klimaplan og vidarefører målet om 10 % reduksjon av utslepp i fylket i 2020. Referanse-punktet er likevel endra frå 2007 til 2009, noko som i realiteten inneber ein større ambisjon, i og med at utsleppa var noko mindre i 2009 enn i 2007. Planen har elles meir konkrete mål knytt til ei rekkje ulike sektorar. Felles for alle er at kommunane må medverke for å nå måla. Samheng med kommunale klima- og energiplanar er derfor viktig.

2.3 Kommunale føringar

Folkehelse

Folkehelselova slår fast at folkehelse skal vurderast i alle typar saker. Kommunen har plikt til oversyn over folkehelseutfordringane i kommunen, og dette oversynet må leggast til grunn i det samla utfordringsbiletet. Denne plikta er også bakgrunnen for Folkehelseoversikta for Hareid kommune 2015. Denne rapporten vil bli brukt som grunnlag for utviklinga av kommunens planstrategi.

Risiko og sårbarheit (ROS)

Kommunens heilskapelege ROS-analyse (KST PS 99/12) kartlegg aktuelle hendingar og set desse opp i ei risikomatrise. Denne bakgrunnsinformasjonen er viktig å nytte i anna planarbeid, også i planstrategien. ROS-analysen er moden for rulling, og dette arbeid er sett i gong, men den er fortsatt aktuell.

2.4 Interkommunalt samarbeid

Ulike samarbeid

Hareid kommune er medlem av Sunnmøre Regionråd. Sunnmøre regionråd IKS (SR) er region og samarbeidsorgan for 17 kommunar på Sunnmøre og i Romsdal. SR har som mål å bidra til ei positiv utvikling i medlemskommunane og i regionen samla. SR leiar også ulike samarbeidsprosjekt mellom kommunane i regionen.

Vidare samarbeida Hareid kommune med Ulstein, Herøy og Sande når det gjeld renovasjon gjennom det interkommunale selskapet Søre Sunnmøre Reinhaldsverk.

Eit av dei nyaste samarbeida Hareid kommune er ein del av er utarbeiding av marine grunnkart. Dette arbeidet er godt i gong og det er Ulstein, Herøy, Hareid, Sande og Vanylven som samarbeider om dette. Målet med dei marine grunnkarta, som per dags dato er tilgjengelege på til dømes kommunekart.com, er at dei skal skape grunnlaget for ein felles marin næringsplan for dei fem kommunane.

Hareid kommune er også med i eit interkommunalt samarbeid om barnevern-tenestene. Dette er eit samarbeid mellom Hareid, Ulstein, Ørsta og Volda. I tillegg er Hareid med i interkommunale samarbeid som til dømes kontrollutvalssekretariat og Landbrukskontoret. Det er også verdt å nemne at Hareid kommune også er medeigar i ulike selskap som til dømes Tussa, Hapark og Hafast.

Kommunereform

Hareid kommune har aktivt tatt del i reformarbeidet i lengre tid. Dei blei signert to intensjonsavtalar i forkant av den første folkerøystinga, der den eine avtalen gjaldt «Ålesund kommune» og den andre avtalen gjaldt «Runde kommune». Resultatet av folkerøystinga sa at folket ønskte at Hareid skulle stå aleine som eiga kommune. I forkant av folkerøystinga vart det stilt spørsmål om kvifor Hareid og Ulstein i lag ikkje var eit alternativ på stemmesetelen, dette er også bakgrunnen for at det i august 2016 vart utarbeida ein intensjonsavtale mellom Ulstein og Hareid. Intensjonsavtalen dannar bakgrunnen for ei opinionsundersøking i Ulstein kommune og opinionsundersøking i tillegg til ny folkerøysting i Hareid kommune. I Ulstein kommune vart det positivt resultat for samanslåing, medan i Hareid kommune var det negativt resultat for samanslåing. Fylkesmannen presenterte 03.10.2016 si innstilling til regjeringa for kommunereforma i Møre og Romsdal. I forslaget frå Fylkesmannen var Hareid og Ulstein set føre seg slått saman på kort sikt, medan på lang sikt ville det vere aktuelt med ei kommune beståande av Hareid, Ulstein, Herøy, Sande og Vanylven. Regjeringa sitt vedtak er enno uvisst. Og uavhengig av kva som vil verte

bestemt der er det truleg ikkje relevant for planstrategien i denne omgang då ei eventuell samanslåing ikkje vil vere aktuelt før i 2020, tidlegast.

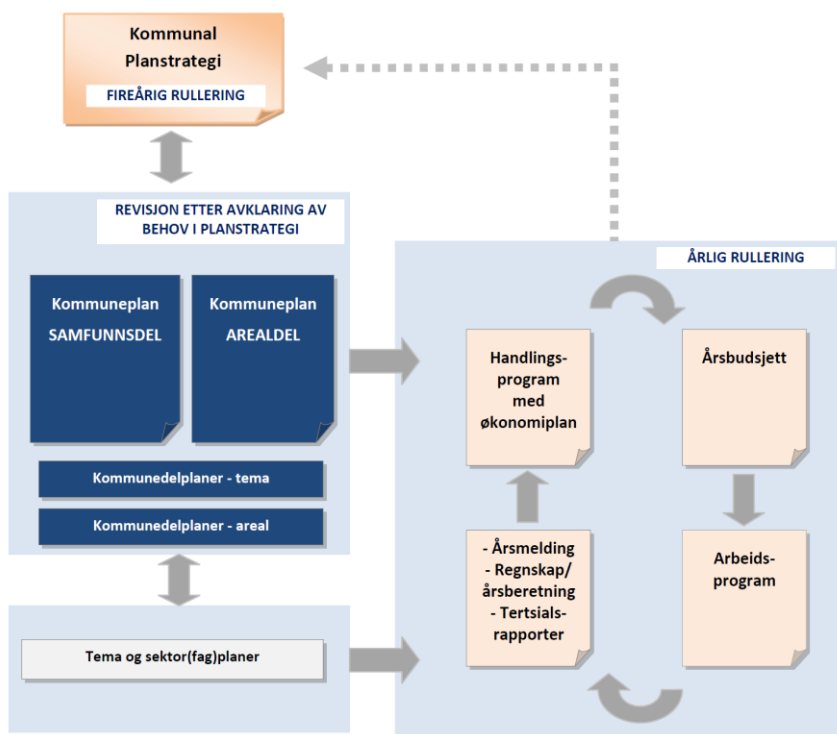
Oppsummering

Det kjem klart fram at Hareid kommune aktivt vel å løyse mange oppgåver ved hjelp av interkommunale samarbeid og/eller selskap. Dette kan truleg brukast som eit argument både for og i mot ei eventuell samanslåing. Det kan også spekulerast i om Hareid kommune blir slått saman eller ikkje jamfør kommunereforma. Ei eventuell samanslåing er ikkje aktuelt før i 2020, og då må det difor også utarbeidast ny planstrategi jamfør PBL. Det er difor ikkje tenleg per dags dato å legge ei eventuell samanslåing til grunn for denne planstrategien, då det fortsatt er veldig usikkert. Men det som er tenleg å legge til grunn er alle dei ulike interkommunale samarbeida.

3.0 Evaluering av gjeldande planar

Det vil vere tenleg for den seinare vurderinga av planbehovet i kommunen å vurdere dei gjeldande planane kommunen har i dag. Vedtekne planar er ein viktig reiskap for å vise kva retning vi ynskjer å styre utviklinga, og for prioriteringar.

3.1 Plansystemet i kommunen



Figuren over viser planstrategien si plassering i det kommunale plansystemet (MD: Veileder for kommunal planstrategi 2011, s. 7). Det er hovudsakleg denne modellen Hareid kommune innrettar sitt plansystem etter, då vi per dags dato ikkje har andre rutinar på dette. På sikt vert det arbeida med ei løysing (Compilo) som kommunen kan nytte for å betre ha oversikt over gjeldande planar som igjen kan hjelpe organisasjonen å planlegge og utføre tiltak meir effektivt. Kommunen har i dag denne løysinga, men den er ikkje aktivt i bruk. Det er tenkt implementering i heile organisasjonen av Compilo i løpet av hausten 2016, og på denne måten vil

kommunen kunne nytte eit kvalitetssystem som sikrar at planane vert teke i vare og brukt meir aktivt for å betre sjå samanhengar.

3.2 Overordna kommunale planar

Plan	Sist vedtatt	Gjeldande periode	Aktivitet	Merknader
Kommuneplanens arealdel	2012	2012-2024	Rullerast 2016/2017	Rulleringa er starta
Kommuneplanens samfunnsdel	2006	2006-2018		
Beredskapsplan (inkludert delplanar og ROS-analyse)	2012		Rullerast 2016	Avvik frå fylkesmannen

Kommuneplan

I 2006 blei det utarbeidd ny arealdel og samfunnsdel til kommuneplanen. Allereie i 2008 byrja arbeidet med ny arealdel, dette tok lang tid av ulike årsakar, og den nye arealdelen vart difor ikkje eigengodkjend av kommunestyret før i 2012. I byrjinga av 2016 vart det på nytt starta ei rullering av kommuneplanens arealdel då ulike behov hadde meldt seg og det var nødvendig med fleire endringar. Denne rulleringa er fortsatt i prosess og er forventa ferdig tidleg i 2017.

Kommuneplanens samfunnsdel er eit overordna styringsdokument for kommunen. Medan kommuneplanens arealdel skal vise samanhengen mellom framtidig samfunnsutvikling (samfunnsdelen) og arealbruk. Det er uheldig å utarbeide opptil fleire ulike arealdelar basert på den same samfunnsdelen, truleg er det moment i samfunnsdelen som er utdaterte og ikkje er med på å vise samanhengen godt nok. Det vil difor vere viktig å prioritere å rullere samfunnsdelen i denne perioden.

Beredskapsplan og ROS-analyse

Dagens beredskapsplan har ulike avvik som fylkesmannen har pålagd kommunen å gjere noko med. Beredskapsplanen er difor under rullering, og er forventa klar til eigengodkjenning i slutten av 2016. Rulleringa vil også endre måten beredskapsplanverket i dag er ordna på. I dag eksisterer der nokre ulike handlingsplanar retta mot utføring av beredskapsarbeid. Den nye beredskapsplanen vil verte meir overordna, der handlingsplanane vert utarbeida kvar for seg. Dette vil gjere det lettare å ha eit oppdatert beredskapsplanverk, og det er også enklare å skaffe seg oversikt i ei eventuell hending.

ROS-analysen er i dag ein del av beredskapsplanverket. Denne er no under rullering og er planlagt ferdig i slutten av 2016. Målet for rulleringa er å oppdatere ROS-analysen, samstundes som den vert ei ROS-analyse som kan nyttast generelt i planarbeidet i kommunen.

3.3 Kommunedelplanar

Plan	Sist vedtatt	Gjeldande periode	Aktivitet	Merknader
Klimaplan	2009	2009-2013		Planen er utgått og burde ha vore rullert.
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	2012	2012-2015		

Klimaplan

Klimaplanen kartlegg utfordringar og potensial for forbetringar i kommuneorganisasjonar når det gjeld klima. Hovudfokus er retta mot utslepp av klimagassar innan kommunen. Planen skal gi politikarar og administrasjonen eit kunnskapsgrunnlag og eit verktøy å arbeide med, og skal også vere eit verktøy for å involvere både privat og frivillig sektor i kommunen som samfunn. Diverre har ikkje målsetjingane i handlingsplanen vore prioritert i budsjettsamanheng, og få eller ingen av måla er nådd. Planen er i noko grad aktuell enno, men treng truleg ei rulling og ein ny handlingsplan. Det kan vere lurt med ein litt mindre omfattande og meir prioritert handlingsplan som er enklare å gjennomføre. Planen må rullerast i denne perioden.

Kommunedelplan for idrett og fysisk helse

Kommunedelplan for idrett og fysisk helse er ein tematisk plan som skal fungere som eit politisk styringsreiskap, med ein langsiktig plan for utvikling av idrettsanlegg, miljøanlegg og friluftsliv i kommunen. Avgjersle om disponering av areal i planen er ikkje juridisk bindande, men bør leggest til grunn under rulling av kommuneplanens arealdel og eventuelt vedtakast i den planen. Kommunedelplanen har hovudrulling kvart 4. år, men grunna ressursmangel er den litt på etterskot denne gongen, det er planlagt rulling i 2017. Det hadde truleg vore meir gunstig å få på plass denne planen før rulling av kommuneplanens arealdel, men dagens plan er i noko grad fortsatt aktuell.

3.4 Reguleringsplanar

Plan	Oppstart	Aktivitet
Pålhaugen 2	2013	Snart klar for 2. gongs offentleg ettersyn
Pålhaugen 3	2012	2. gongs offentleg ettersyn
Overåsanden friluftsområde	2008	Snart klar for eigengodkjenning
Brandal sentrum	2016	Ventar på planforslag
Mylna Nord	2015	Ventar på planforslag
Naustområde Gråtane	2014	Ventar på planforslag
Hyttefelt på Alme	2012	Ventar på planforslag

Sett vekk i frå Pålhaugen 2 og Overåsanden friluftsområde, så er resten av dei pågåande reguleringsplanane private planinitiativ. Pålhaugen 3 regulerer hovudsakleg fortetting i sentrumsområdet, Brandal sentrum regulerer bustadformål og vegføringar i Brandal sentrum, Mylna Nord regulerer industriformål, medan naustområde Gråtane og Hyttefelt på Alme regulerer ulike former for fritidsbustadar. Det er berre Pålhaugen 3 som er ferdig med 1. gongs høyring og såleis har blitt kommunen sin plan.

Pålhaugen 2 regulerer ulike former for bustadformål. Blant anna omsorgsbustadar, men også frittliggjande bustadar og konsentrert bustad. Det er naturleg å sjå Pålhaugen 2 i samanheng med Pålhaugen 3. Overåsanden friluftsområde regulerer Overåsanden og området rundt, eit regionalt kjent friområde, med gode moglegheiter for rekreasjon. Det er også tenkt ein spel plass, amfi og ny vegløyising.

Tidsmessig kan det sjå ut som om det går mot eigengodkjenning for Pålhaugen 2, Pålhaugen 3 og Overåsanden friluftsområde i løpet av 2016, men dette er enno usikkert då det er ulike moment som ikkje er på plass enno, og ulike prosessar som må gjerast ferdig (blant anna høyringsrunde på begge Pålhaugen-planane). Dei fire andre planane som er i prosess er enno tidleg i prosessen, og neste steg for alle er at det må leverast eit planforslag. Det er ikkje rimeleg å forvente at nokon av desse vil vere ferdig før tidlegast i 2017.

3.5 Tema- og sektor planar

Plan	Sist vedtatt	Gjeldande periode	Merknader	Sektor
Målbruksplan	2014			
Alkoholpolitisk handlingsplan	2016	2016-2020		
Hovudplan for avløp	2007	2007-2010(2018)		Komm.tek
Hovudplan for vassforsyning	1993		Usikkert om denne er eigengodkjent i Kommunestyret	Komm.tek
Trafikktryggingplan	2007	2007-2010 (2018)		Komm.tek
Bustadsosial handlingsplan	2011			NAV
Kompetanseplan for skulane i Hareid kommune	2013	2013-2016	Rullering 2017	Oppvekst
Skulebruksplan for Hareid kommune	2014	2014-2030		Oppvekst
Plan for symjeopplæring i grunnskulen i Hareid	2014	2014-2017	Rullering 2017	Oppvekst

Lokal rammeplan for barnehagane	2013	2013-2016	Rullering 2017	Oppvekst
Kompetanseplan for barnehagane i Hareid	2014	2014-2017	Rullering 2017	Oppvekst
Overordna Kvalitetsplan for oppvekst	2016	2016-2020	Vil vere førande for andre planar i sektoren	Oppvekst
Kompetanseplan 2015	2015		Årleg rullering internt	Velferd
Plan for helsemessig og sosial beredskap	2009		Det er ønskeleg at denne blir ein delplan under beredskapsplan verket ved neste rullering	Velferd
Omsorgsplan	2011	2011-2015		Velferd
Kulturminneplan			Under arbeid	Kultur

Målbruksplan

Målbruksplanen vart vedteken i september 2014 av Hareid kommunestyre. Planen definerer språkpolitiske mål, retningslinjer og tiltak for å skape eit flytande, legg og godt språk, nynorsk språk, i heile organisasjonen. Planen er dagsaktuell, og per dags dato er der ingenting som tilsei at det vil vere behov for rullering av denne i neste fire-års periode.

Alkoholpolitisk handlingsplan

Alkoholpolitisk handlingsplan vart vedteken av Hareid kommunestyre i juni 2016. Det vil ikkje vere behov for rullering av denne før i 2020. Målet med planen er å regulere omsetjing av alkohol på ein slik måte at ein i størst mogleg grad avgrensar samfunnsmessige og individuelle skadar som alkoholbruk kan medføre. Planen legg difor blant anna opp til felles retningslinjer for sals- og skjenketider.

Hovudplan for avløp

Hovudplan for avløp er ein plan basert på krav til utslepp frå kommunale og private avløpsanlegg i Hareid kommune. Planen vart vedteken i 2007. I førre planstrategi (2012 – 2016) vart det vurdert dit hen og vedteke at planen skulle rullerast, dette har ikkje vorte gjort. Dette må difor prioriterast i denne perioden. Planen har behov for ei oppdatering då den snart er 10 år gammal.

Hovudplan for vassforsyning

Hovudplan for vassforsyning er datert 1993. Det er usikkert om dette er ein kommunestyre-godkjent plan. Det vart difor vedteke i førre planstrategi at det skulle lagast ny plan. Dette har enno ikkje vorte gjort, det må difor setjast av ressursar til dette arbeidet så fort som råd i denne perioden.

Trafikktryggingsplan

Trafikktryggingsplanen er ein plan som set fokus på tryggleik i trafikken og korleis ein best mogleg skal kunne oppnå dette basert på ulike analyser. Analysane førar til ein handlingsplan med ulike tiltak som vil vere med på å gjere trafikken tryggare. Det har skjedd mykje dei siste 10 åra i Hareid kommune, det vil difor vere gunstig å rullere trafikktryggingsplanen slik den betre stettar dagens situasjon. Det vart vedteke i førre planstrategi at dette arbeidet skulle skje, men det har ikkje skjedd enno. Dette må difor prioriterast i høg grad denne perioden.

Bustadsosial handlingsplan

Bustadsosial handlingsplan for Hareid kommune tek for seg bustadar og butiltak av ulik art for vanskeligstilte i bustadmarknaden. Planen vart godkjent av Hareid kommunestyre i 2011. Planen er moden for rulling, og ein bør ta sikte på å gjennomføre dette raskast mogleg i perioden.

Kompetanseplan for skulane i Hareid

Planen er eit grunnlagsdokument med fastsette satsingsområde for kommunen og for utarbeiding av skulane sine eigne kompetanseplanar, samstundes som den er eit grunnlagsdokument for å søkje om statlege kompetanseutviklingsmidlar. Planen er planlagd rullert i 2017.

Skulebruksplan for Hareid kommune

Skulebruksplanen er ein langsiktig plan med vurderingar rundt organisering og struktur for skulesektoren i framtida. Det er ikkje behov for rulling av denne i perioden.

Plan for symjeopplæring i grunnskulen i Hareid

Dette er ein plan for organisering og krav til symjeopplæringa i grunnskulen i Hareid kommune. Planen er planlagd rullert i 2017.

Lokal rammeplan for barnehagane

Lokal rammeplan for barnehagane er ein plan som set fokus på mål og innhald i barnehagen. Planen fungerer som eit styringsdokument, og er no klar for fornying. Det er planlagt rulling i 2017.

Kompetanseplan for barnehagane i Hareid

Planen er ein plan for rekruttering og auka kompetanse i barnehagane. Planen vil trenge rulling i 2017.

Overordna kvalitetsplan for oppvekst

Overordna kvalitetsplan for oppvekst er ein strategisk plan for utvikling av oppvekstsektoren i Hareid. Planen vart eigengodkjend av kommunestyret i juni 2016. Planen skal vere ein plan for innhald og utvikling av barnehagane og grunnskulen i Hareid kommune 2016-2020. Det vil ikkje vere behov for rulling av denne planen før i 2020.

Kompetanseplan 2015 (velferd)

Kompetanseplan for velferd er ein plan for å kunne nytte tilgjengeleg kompetanse og ressursar på den best tenlege måten for organisasjonen. Planen er vedteken i 2015, men det kjem ikkje klart fram kor lenge den er gjeldande. Planen vert rullert internt årleg.

Plan for helsemessig og sosial beredskap

Planen blei vedteken av Hareid kommunestyre i 2009, og er ein del av beredskapsplanverket i kommunane. Planen har som mål å vere eit konkret hjelpemiddel i krise- og akuttsituasjonar. Planen har behov for oppdatering, og det er ønskjeleg at den blir laga som ein handlingsplan underlagt den overordna beredskapsplanen som er i emning. Ein bør ta sikte på rulling av planen etter den overordna beredskapsplanen er godkjent av kommunestyret (ca. slutten av 2016).

Omsorgsplan

Planen vart godkjent av Hareid kommunestyre i 2011 og er gjeldande til 2015. Planen er ein overordna plan for korleis omsorgstenestene i Hareid skal innrettast i tida framover for å møte innbyggjarane i alle aldrar sine behov for tenester. Det vil vere behov for ei rulling av planen så fort som råd.

Kulturminneplan

Kulturminneplanen er ein ny plan som er under arbeid. Planen er tenkt som ein kommunedelplan som kartlegg og skaffar oversikt over kulturminne og kulturmiljø i kommunen. Kulturminneplanen er tenkt ferdig i oktober 2016. Det vil difor ikkje vere nødvendig med rulling av planen i denne perioden.

4.0 Utviklingstrekk og viktige utfordringar

4.1 Den regionale utviklinga

I forbindelse med det interkommunale samarbeidet rundt planstrategi er statistikk av ulike type lagt til rette av fylkeskommunen. Denne statistikken viser regionale utviklingstrekk på Sunnmøre samla (inkl. Sandøy). Hovudtrekka her er at folketalsutviklinga i regionen har vore drive fram av ein eventyrleg vekst i næringslivet. Det har vore høg vekst i talet på arbeidsplassar, og dette har ført med seg arbeidsinnvandring i større skala enn nokon gang. Det er likevel betydelege ulikskapar mellom kommunane og dei nyaste tala stadfestar eit trendskifte. Dette kjem mellom anna som ein konsekvens av den negative utviklinga i oljerelaterte næringar.

4.1.1 Demografiske utfordringar

Den demografiske utviklinga på Sunnmøre kjem i ulike fasettar. Ålesund og dei næraste omlands-kommunane har den sterkaste veksten. Dette er også den sterkaste vekstregionen i heile Møre og Romsdal.

Unge vaksne flyttar ut av Ålesund by og til omlandskommunane, men det har vore folketalsvekst både frå fødselsoverskot, innanlands tilflytting og innvandring. Den demografiske sårbarheita er relativt lita. Ålesunds har høg arbeidsplassdekking og

stor variasjon i arbeidsmarknaden. Det er også godt utval innan handel og sørvis og urbane kvalitetar i byen for dei som ønsker å busette seg i regionen eller flytte heim etter å ha budd i større byar tidligare. Veksten kan likevel skape ugunstig trykk på offentlege tenester som skule, barnehage, eldreomsorg. Kor langt konjunkturane vil påverke situasjonen er framleis uklart.

Kommunane på Søre Sunnmøre har også hatt sterk folketalsauke, men med større variasjon kommunar imellom. Størst har veksten vore i Ulstein, men denne veksten er endå meir drive fram av arbeidsinnvandring enn rundt Ålesund. Eit par av kommunane opplever også nedgang eller stillstand i folketalet. Det er i mindre grad fødselsoverskot og innanlands tilflytting, og regionen samla er derfor noko meir sårbar demografisk.

Indre delar av Sunnmøre, til liks med resten av det indre fylket, har slite med en svakare demografisk vekst enn resten av Sunnmøre. Dette er kommunar som ikkje har vesentleg næringsliv innanfor vekstnæringane, og dei har difor kome dårlegare ut. Endringane skjer ikkje i dramatiske sprang, men er over tid problematiske.

Flyttemønsteret generelt er som elles i landet (og verda) prega av ein del unge vaksne flyttar inn mot storbyregionane. Både Sunnmøre og fylket samla har eit ganske stort innanlands flyttetap i aldersgruppa 20-30 år. I tal har dette blitt motverka av innvandring. Med dårligare konjunkturar i næringslivet er det risiko for at veksten stagnerer til eit nivå før 2007, der fødselsoverskot utgjorde omtrent heile den samla folketalsveksten. Gitt at fødselstala også går ned, er dette eit utfordrande bilde.

Den såkalla eldrebølga vil også ha konsekvensar for kommunane på Sunnmøre. Mange kommunar har allereie i dag en relativt høg del eldre, medan andre står framfor ein stor vekst i denne gruppa.

Det er noko usikkert kva konsekvensar dette har for kommunal tenesteproduksjon. Vi står truleg føre eit teknologisk skifte i tenesteproduksjonen. Velferdsteknologi vil føre til meir effektiv bruk av ressursar. I tillegg endrar den generelle helsesituasjonen for eldre seg. Det som derimot er nokså sikkert, er talet på eldre i kvar kommune og forholdstalet mellom eldre og yngre. Dette har konsekvensar langt utover omsorgssektoren, til dømes i bustadmarknaden, for skulestrukturen og for etterspurnaden etter kulturtenester, transport og handelsvarer.

4.1.2 Næringsliv og kompetanse

Næringsstrukturen er nokså lik i mange av Sunnmørskommunane. I ein konkurransesituasjon kan dette kanskje vere ei ulempe, men samstundes borgar det også for felles tilnærming til å løyse utfordringar.

Næringslivet i regionen er mykje basert på ressursane i havrommet, og derfor er regionen i verdsklasse innan maritim industri, fiskeri og havbruk. Men også møbel, ferdigvareindustri og landbruksbasert næringsmiddelindustri har nasjonalt tyngdepunkt på Sunnmøre.

Den maritime klynga består av reiarlag, verft, utstyrsleverandørar og designbedrifter. Klynga har utspring i fiskeri, men har særleg det siste tiåret hatt sterk vekst basert på investeringane i olje- og gassindustrien. Fallet i oljepris har no ført til krevjande tider

for den maritime industrien, og har tvinga fram kostnadskutt og omstilling. Næringsklyngeprosjektet GCE Blue Maritime arbeider med berekraftig kommersialisering av avanserte teknologiar og operasjonar i havrommet.

Møre og Romsdal står for 23% av den norske fiskeeksporten, og ein stor del av dette har utspring på Sunnmøre. Det er stort potensiale innan foredling av biomarine ressursar, og klyngeprosjektet Legasea arbeider med utvikling av verdikjeda knytt til dette.

Møbel og anna ferdigvareindustri utviklar seg frå reine produksjonsbedrifter til å ha som mål å bygge sterke globale merkevarer. Klyngeprosjektet Norwegian Rooms og designverkstaden Møbelkraft er viktige verkty i denne prosessen. Merkevarerarbeidet i møbel/ferdigvare vil kunne ha overføringsverdiar til resten av næringslivet på Sunnmøre.

Tal for sysselsette i kommunane og regionen kan visast etter arbeidsstad eller bustad. Høg arbeidsplassdekking er definert som fleire arbeidsplassar enn sysselsette. På Sunnmøre er det to kommunar som ut frå SSBs registerdata som har eit stort overskot av arbeidsplassar. Det er Ålesund (120%) og Ulstein (125%). Dette er grunnlaget for interaksjon mellom kommunar, og typisk vert nokre kommunar klassifisert som bustadkommunar og andre arbeidsplasskommunar. Den siste tida har mange verksemdar fått svekka lønnsemd og tap. Det har innan oljebasert industri og tenesteproduksjon vore ei rekke oppseiingar og permiteringar. Dette gjeld gjerne dei same verksemdene som gjennom ei årrekke har hatt eventyrleg vekst og som har tilført kommunane vekstkraft. Betydeleg arbeidsinnvandring har vore nødvendig for å hanskast med denne veksten. Grunnlaget for arbeidsinnvandring vert no svekka. Lav kronekurs har styrka anna, eksportretta næringsliv, og dette kan utviklast for å avdempe konjunkturfallet.

Ei felles utfordring for næringslivet på Sunnmøre, uavhengig av bransje, er å rekruttere høgkompetent arbeidskraft. Vi konkurrerer på verdsmarknaden, og då er ikkje spennande jobbar alltid nok. Næringslivet på Sunnmøre er avhengig av ein attraktiv region med ein mangfaldig arbeidsmarknad, eit breitt tilbod av tenester, kultur og fritidstilbod, og bustadmiljø med innslag av urbanitet. Vi kan ikkje konkurrere med storbyane, men regionen må i sum by på eit mangfald som er unikt og attraktivt.

Mange arbeidsinnvandrarar har lågare terskel for å flytte ut igjen dersom føresetnadene for til-flyttinga ikkje lenger er til stades. Terskelen kan påverkast av god integrering i lokalsamfunnet, men utviklinga er noko usikker også her. Ein annan viktig faktor er sjølvstekt korleis konjunktursituasjonen påverkar bustadvalet til arbeidsledige, unge menneske sine val av utdanning og kvar ein ønsker å investere. Korleis unngår ein at framtidig kompetanse forlet regionen og korleis sikrar ein at det framleis vert investert i regionen? Kravet til kompetanse aukar i alle bransjar, men Sunnmøre treng fleire bein å stå på. Det kan til dømes ligge eit potensiale i knoppskyting og kommersialisering ut frå kompetansemiljø ved Høgskulen i Volda. Ei tettare integrering mellom høgskule, næringsliv og offentleg sektor på Sunnmøre bør vere eit mål og det bør utviklast fleire "kompetansearbeidsplassar".

I 2016 er det utvikla ein ny Forskings- og Innovasjonsstrategi for næringslivet i Møre og Romsdal. Denne tek utgangspunkt i regionen sine komparative fortrinn, og identifiserer kompetanse- og forskingsbehov. Strategien identifiserer berekraft, mogleggjerande teknologi, også kalla den fjerde industrielle revolusjonen, og kommersialisering/nye forretningsmodellar som viktige drivarar for utviklinga framover. Næringslivet på Sunnmøre må ta innover seg dette, og finne ut kva det betyr for den einskilde bedrifta. Fol-strategien har sett auka innovasjonsevne i næringslivet som mål, og den vil bli følgt opp med tiltak retta mot både meir forskingsbasert innovasjon i næringslivet, institusjonsbygging og betre samspel i innovasjonssystemet.

4.1.3 Klima, energi og miljøutfordringar – grønt skifte

Klimaendringane er ei av dei største utfordringane verda står ovanfor i dag. Forskarar og politikarar frå heile verda er samde om at det er nødvendig med kraftige og vedvarande kutt i klimagass-utsleppa. På klimatoppmøtet i Paris i 2015 vart verdas toppleiarar derfor også samde om ein klimaavtale som forpliktar nasjonane til å gjere alt dei kan for at temperaturen ikkje skal stige meir enn to grader. Dette er i følgje FN grensa for kva naturen kan tåle. Stig temperaturen meir enn dette vil vidare endringar i klima og miljø kome ut av kontroll. Noreg har forplikta seg til å kutte utslepp av klimagassar med 40 % innan 2030, samanlikna med 1990. Dersom vi skal oppfylle målet krev det ei omfattande omlegging av samfunnet, noko som sjølv sagt også får følger i Møre og Romsdal.

I regional delplan har fylkestinget i som mål at utsleppa av klimagassar i Møre og Romsdal innan 2020 skal reduserast med meir enn 10 % frå 2009. Dei fire største sektorane for utslepp i fylket er samferdsel, industri, landbruk og stasjonær forbrenning og det er sett delmål for utsleppskutt, som til saman tilsvara hovudmålet i planen.

Kommunane har ei sentral rolle i klimaarbeidet. Det er påvist at kommunane kan påverke omlag tjue prosent av klimagassutsleppa i Noreg. Dei fleste kommunane har lokale klimaplanar, mellom anna hadde Hareid, Herøy, Hornindal, Sande, Sula, Ulstein, Vanylven, Volda og Ørsta eit felles prosjekt der også Enøk-senteret, Høgskulen i Volda, Møreforsking, Tussa Kraft og Volda og Ørsta Reinhaldsverk deltok. Stasjonær energibruk, avfall, forbruk og transport var tema. Det vart laga felles mål for kommunane, med nokre skilnader i delmål og strategiar. Handlingsdel må følgast opp i kvar enkelt kommune. Det er generelt behov for å oppdatere dei kommunale klimaplanane med sikte på dei nye, nasjonale måla og Paris-avtalen.

Utfordringane knytt til klimaendringane er store og komplekse, og aktuelle tiltak omfattar innsats på ulike samfunnsområde- og nivå. Nokre av tiltaka krev politisk vilje og økonomiske prioriteringar, andre er eit spørsmål om å bryte vanar og endre tankegang. Felles utfordringar er å ha tilstrekkeleg kunnskap og ressursar innan klimaarbeidet, praktisk oppfølging og gjennomføring av ulike tiltak, og å forankre klimaarbeidet best mogleg i kommuneorganisasjonen. Dette er eit område det er naturleg for fleire kommunar å samarbeid om.

4.1.4 Samordning av areal- og transportplanlegginga

Samordning av areal- og transportplanlegginga er ei utfordring ut frå ei rekkje forhold. Først må visast til det nasjonale forventingsbrevet der både berekraftig arealforvaltning og miljøvenlege tettstader er synleggjort som nasjonal politikk. Med dette må ein også kunne forvente at ressursar vert sett inn nasjonalt.

For det andre er det nødvendig å ta innover seg at dei mest attraktive regionane synest å vere knytt til dei største byane, og regionutvikling må bygge på den vekstkrafta som ligg i det urbane. For å skape urbanitet må arealressursar og transportressursar samorganiserast med sikte nettopp på dette. Dette er også nedfelt som mål i det regionale planverket.

For det tredje gjer omsynet til klima og forureining at det er nødvendig å fange mest mogleg av dagens og komande transportbehov i reisemiddel som er mindre forureinande og betre organisert. Avstand mellom og romleg organisering av ulike funksjonar er nøkkelfaktor, noko som berre kan løysast gjennom god arealplanlegging.

For det fjerde er det også av økonomiske årsaker nødvendig å bygge under dagens system for alternativ transport (les kollektiv) på ein slik måte at det er forsvarleg å oppretthalde tilboda. Dette kan berre gjerast gjennom å lokalisere meir aktivitet inn mot knutepunkt og traséar.

For det femte vil omsynet til naturmangfald, rekreasjon og naturens bereevne gjere det nødvendig å nytte allereie nedbygd areal på ein meir effektiv måte. Kvar enkelt sitt fotavtrykk i naturen må reduserast.

I Møre og Romsdal er Ålesundregionen den største av byregionane. Dette inneber at det sannsynlegvis er her det er mest å hente miljømessig og transportmessig på samordna planlegging. Byregionar andre stader i landet har gjennomført liknande prosessar tidlegare, medan det ikkje har vore prioritert i vårt fylke. Tida er no komen, også her. Arbeidet bør organiserast som ein regional delplan, også med sikte på regional planbestemming og implementering i kommande kommuneplanar. For Hareid kommune sin del vil dette absolutt vere aktuelt å vere ein del av på ein eller annan måte. Hareid, og Søre Sunnmøre generelt, er i høg grad knytt saman til og er ein del av Ålesundregionen, trass i mangel av fastlandssamband. Og det vil difor vere mykje å tene på ei slik type planlegging for Hareid sin del då Hareid på mange måtar er ei «gjennomfarts-kommune» som har stort behov for å samordne areal- og transportplanlegging for å best mogleg kunne legge til rette for ulike ting.

4.1.5 Felles planlegging i sjøareala

Omstrukturering av havbruksnæringa har gjort kommunegrenser mindre og mindre relevante i forhold til korleis næringa nyttar areal. Også for arealbruk generelt i sjø er kommunegrenser nokså uinteressante; fiske, friluftsliv, ferdsel, mv. Behovet for felles planlegging er ut frå dette generelt større enn på land. Med utgangspunkt i havbruksnæringa opplever mange at presset på sjøareala vert større, og at samordna planlegging er nødvendig av den grunn. Plan- og bygningslova sin heimel for arealplanlegging strekker seg til ei nautisk mil utanfor grunnlina.

På Nordmøre er det sett i gang felles kommunal planlegging i sjøareala. Prosjektet gjeld begge dei store fjordsystema, men også øvrige sjøareal ut til grunnlina. Initiativet kom frå Nordmøre regionråd og er finansiert av kommunane og av tilskot frå Marint miljøsikrings- og verdiskapingsfond (administrert av fylkeskommunen).

<http://mrfylke.no/Tenesteomraade/Regional-og-naeringsutvikling/OEkonomisk-stoette/Marint-miljoesikrings-og-verdiskapingsfond>

Det same gjeld fem kommunar i Romsdalsfjorden (Molde, Nesset, Rauma, Vestnes og Midsund). Det er tilsett prosjektleiarar i begge prosjekta, og det er venta offentleg ettersyn av planforslag i løpet av 2016.

På Sunnmøre har Hareid, Ulstein, Herøy, Sande og Vanylven kommune samarbeida om eit prosjekt som førebels har fått utarbeida marine grunnkart. Runde Miljøseier har hatt ansvar for organisering av prosjektet på vegne av kommunane. Det er NGU (Norges geologiske undersøking) som har gjennomført botnkartlegginga og opparbeiding av kart. Prosjektet er finansiert i samarbeid av fylkeskommunen, NGU og kommunane sjølve. Dei marine grunnkarta vart publisert i slutten av mai 2015, og er no tilgjengelege på blant anna kommunekart.com. Dei marine grunnkarta er tenkt som bakgrunnsinformasjon for ein interkommunal marin næringsplan. Denne avtalen vart signert 08. april 2016, og ein er difor enno i tidleg i oppstartinga. Det er Runde Miljøseier som tek føre seg det praktiske arbeidet med den marine næringsplanen, og såleis sikrar at planen er basert på grundig kunnskap om det marine fagfeltet.

Den interkommunale marine næringsplanen i tillegg til dei marine grunnkarta vil skape eit godt grunnlag for framtidige kystsoneplanar. Førebels er det tenkt ein kystsoneplan i samarbeid med dei andre kommunane, med oppstart i andre halvår 2016. det vil difor ikkje vere gunstig å starte på ein eigen kommunal kystsoneplan denne perioden.

4.1.6 Born og unge

Gjennom Rikspolitiske retningslinjer om barn og unge i planlegginga er det definert to viktige nasjonale mål. Desse måla kjem også fram av at Noreg har ratifisert FNs barnekonvensjon:

- Sikre eit oppvekstmiljø som gir barn og unge tryggleik mot fysiske og psykiske skadeverknadar, og som har dei fysiske, sosiale og kulturelle kvalitetar som til ei kvar tid er i samsvar med eksisterande kunnskap om barn og unges behov.
- Ivareta det offentlege ansvaret for å sikre barn og unge dei tilbod og moglegheiter som samla kan gi den enkelte utfordringar og ein meningsfylt oppvekst uansett bustad, sosial og kulturell bakgrunn.

For å best mogleg ta i vare desse viktige måla, er det viktig at kvar kommune tek omsyn til barn og unges interesser i alt planarbeid, ikkje berre som ein enkelt plan. Rikspolitiske retningslinjer må vere førande i planarbeidet, men ein må også evne å sjå konsekvensar av at barn og unge sine interesser ikkje blir prioritert.

Høgt fokus på løysingar som tek i vare barn og unge, vil medverke positivt til attraktivitet i kvar enkelt kommune. At barn og unge kjenner seg i varetekne, lytta til og trygge, gjer det lettare å bli verande, eventuelt kome tilbake etter endt studietid.

Den nasjonale rapporten frå UNGdata-undersøkingar i 2014, viser at graden av psykiske helseplager påverkar i kor stor grad ungdom er fornøgd med lokalmiljøet sitt. Ei slik undersøking er med på å stadfeste at det psykososiale miljøet, til dømes i skulen, er svært viktig. Fysisk utforming av skulen kan vere ein del av dette, men uansett understrekar det viktigheita av gjennomgåande fokus på barn og unges interesser i all planlegging.

Rapporten «Ung i Møre og Romsdal» frå 2015 viser at elevar i vidaregåande skule som ser føre seg å gå vidare til universitet og høgskular, ser det som lite sannsynleg at dei bur i fylket om 10 – 15 år. Dei som ikkje har planar om universitet og høgskule ser på det som svært sannsynleg at dei bur i fylket om 10 – 15 år. Ein vesentleg faktor her er kjennskapen til kva jobb ein kan finne i fylket. Dei som kjenner godt til jobbmoglegheitene svarar i større grad at dei vil bli buande.

Ikkje minst er det også viktig at det er mogleg med høgare utdanning innan fylket, jamfør utfordringane i næringslivet. Eit godt utdanningstilbod styrkar attraktiviteten både for unge som bur her og for unge andre stader som skal velje utdanning.

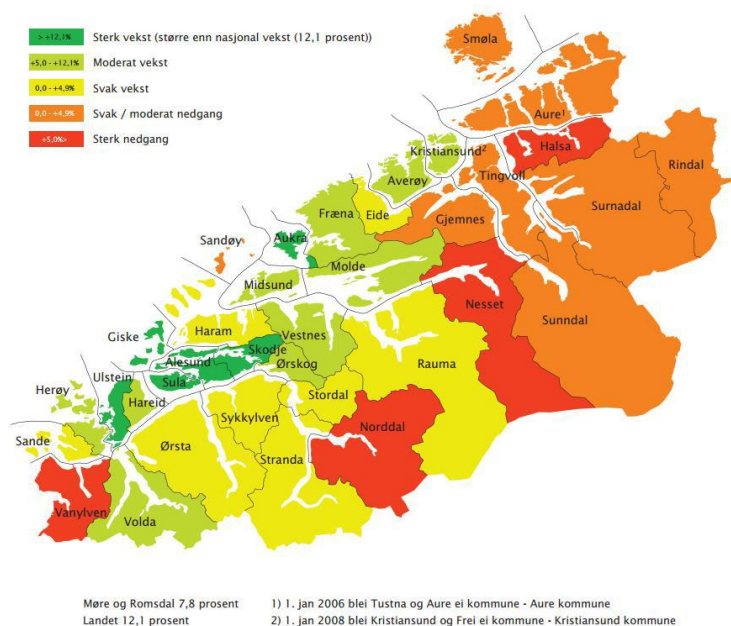
Desse signala frå born og unge i fylket må og bør kvar enkelt kommune ta på alvor enten aleine eller i samspel med andre aktørar for å betre legge til rette for at det blir attraktivt å både bu og ville flytte tilbake til heimstaden sin, eller for nye å flytte til. Dei demografiske trendane viser at dette er svært viktig å ha merksemd på.

4.2 Lokale utfordringar

Kjelde: Kommunestatistikk frå MRFK (sjå lenke i kapittel 7).

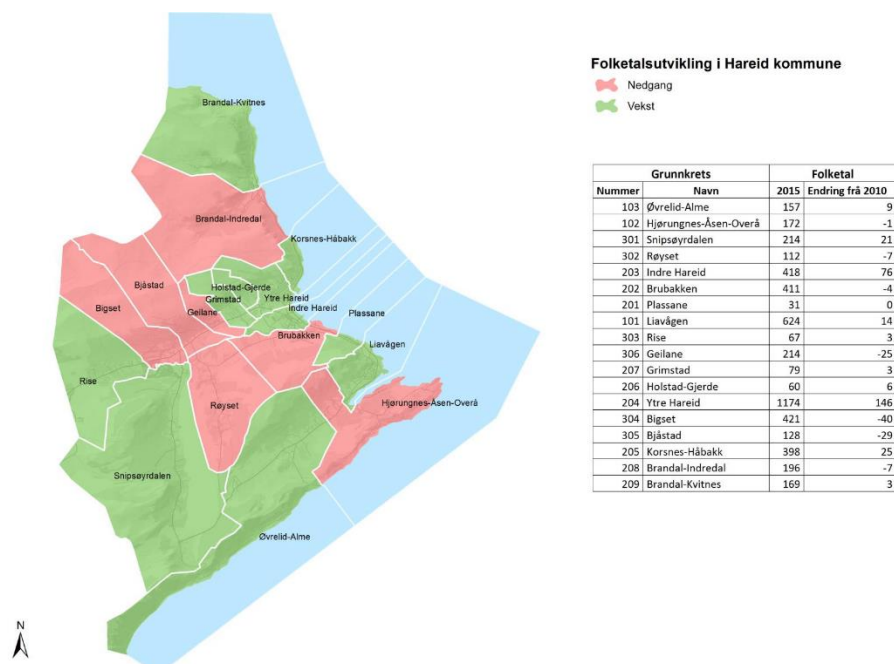
4.2.1 Demografiske utfordringar

Hareid kommune ligg som tidlegare nemnt i kapittel 4.1.1 midt i den sterkaste vekstregionen i heile Møre og Romsdal. Nabokommunane Ulstein, Sula, Ålesund, Skodje og Giske er prega av sterk vekst, medan Hareid berre har ein moderat vekst.



Det er eit tankekors at Hareid kommune ikkje klarer å generere same veksten som nabokommunane. Men, det kan vere ulike årsakar til dette. Ei viktig årsak er arbeidsinnvandring. Ulstein og Ålesund har høg grad av arbeidsplassdekning, og også difor ein del arbeidsinnvandring. Det er naturleg å tenkje at arbeidsinnvandrarane buset seg i den kommunen arbeidsplassen ligg. Det er også naturleg å tenkje at Sula, Giske og Skodje (nabokommunane til Ålesund) veks fordi Ålesund genererer arbeidsplassar men ikkje nok bustadar. Det er kort reisetid frå desse kommunane til Ålesund, og difor ikkje nødvendigvis noko hindring å bo der i staden for heimkommunen til arbeidsplassen. Men med denne logikken burde truleg også Hareid kunne generere like stor vekst som Ulstein trass i at det er Ulstein kommune som har hovudtyngda av arbeidsplassar. Dette viser det seg at Hareid ikkje har klart å få til. Det kan vere ulike årsakar til dette som til dømes lite utval av bustadar og tomter, mangel på tettstadsattraktivitet, kulturforskjellar, manglande kollektivtransport med meir. Samstundes skal ein ikkje gløyme at Hareid veks, om ikkje like mykje som nabokommunane, så er det fortsatt ein folketalsvekst som må takast omsyn til.

Det visar seg at det er i all hovudsak sentrumskrinsane som har størst vekst.



Ein viktig årsak til dette er at det er i nettopp desse krinsane det dei siste åra har vore tilgjengelege tomter og leilegheiter. Det har blitt satsa på fortetting i sentrum både ved utvikling av «Plassane» bustadfelt til dømes, men også ved private oppførte bustadblokker som «Brekkebakkane», «Teigane Terrasse», «Megata Terrasse» med fleire. Det viser seg også at det er ein trend at fleire eldre ynskjer å flytte i sentrumsnære leilegheiter og frigjer på denne måten einebustadar. Samstundes er nærmare 80 % av bustadane i Hareid kommune einebustadar. I tillegg er det omtrent like mange aleinebuande som familiar i Hareid kommune. Det er truleg difor mange einslege som bor i einebustadar. Dette kan vere ei forklaring på etterspurnaden etter tomter og einebustadar. Særleg i krinsane Bigset og Geilane har det i lengre tid vore

mangel på tomter, noko som igjen kan vere ein av årsakene til folketalsnedgangen i nettopp desse krinsane.

4.2.2 Næringsliv og kompetanse

Hareid kommune har eit variert næringsliv der maritim industri er ein stor part. Den siste tida (2015-2016) har kommunen mista mange arbeidsplassar då Rolls-Royce har vore prega av oppseiingar og har planar om å legge ned på Hjørungavåg. I Juli 2016 kom også beskjeden om at Ekornes legg ned heile fabrikk på Hareid, og om lag 70 arbeidsplassar forsvinn til ei anna kommune. Samstundes vert også næringslivet generelt i kommunen prega av oljekrisa. Dette i sum er svært bekymringsverdig for ei så relativt lita kommune som Hareid er. Allereie i 2014 hadde Hareid under 80 % arbeidsplassdekning, denne er truleg enno mindre i 2016.

I april 2016 meldte Vikebladet Vestposten (link i kjeldelista) at Hareid kommune er den kommunen som har høgast arbeidsløyse på Søre Sunnmøre. 5,4 % av arbeidsstokken er utan arbeid. Dette utgjør i alt 145 personar fordelt på 97 menn og 48 kvinner. Dette er ei auke på 45 fleire enn same tid året før. Dette er også tal før beskjeden om at Ekornes skulle legge ned fabrikk kom.

Det er klart at om Hareid kommune har eit ønskje om å fortsette å vekse å vere ein attraktiv kommune å bu i er det nødvendig med fleire arbeidsplassar. Hareid kommune har gode moglegheiter i til dømes havbruksnæringa, då fjorden innehar gode kvalitetar for å verkeleg lukkast. Dette er kvalitetar som til dømes vasskvalitet, straum, temperatur, djupt nærrområde. Det vil også vere gunstig for kommunen å ikkje berre tilby ledige næringstomter, men ledige næringstomter med tilhøyrande ferdig oppbygd infrastruktur. Vegen er kort til nabokommunane som kan tilby allereie etablerte næringsområder med veg og andre kommunaltekniske løysingar.

Berre 50,2 % av arbeidsstyrken i Hareid kommune arbeidar i eigen kommune. Dette betyr at resten av arbeidsstyrken arbeidar i andre kommunar. Største utpendlingskommune er Ulstein kommune, og heile 29,2 % av arbeidsstyrken til Hareid arbeidar i nabokommunen Ulstein. Elles er det Herøy og Ålesund som er viktige utpendlingskommunar. Hareid har også ei relativt stor innpendling frå desse kommunane i tillegg til Sande og Sula, men likevel er naturlegvis innpendlinga mindre enn utpendlinga forklart ved arbeidsplassdekninga i Hareid kommune.

4.2.3 Generelt

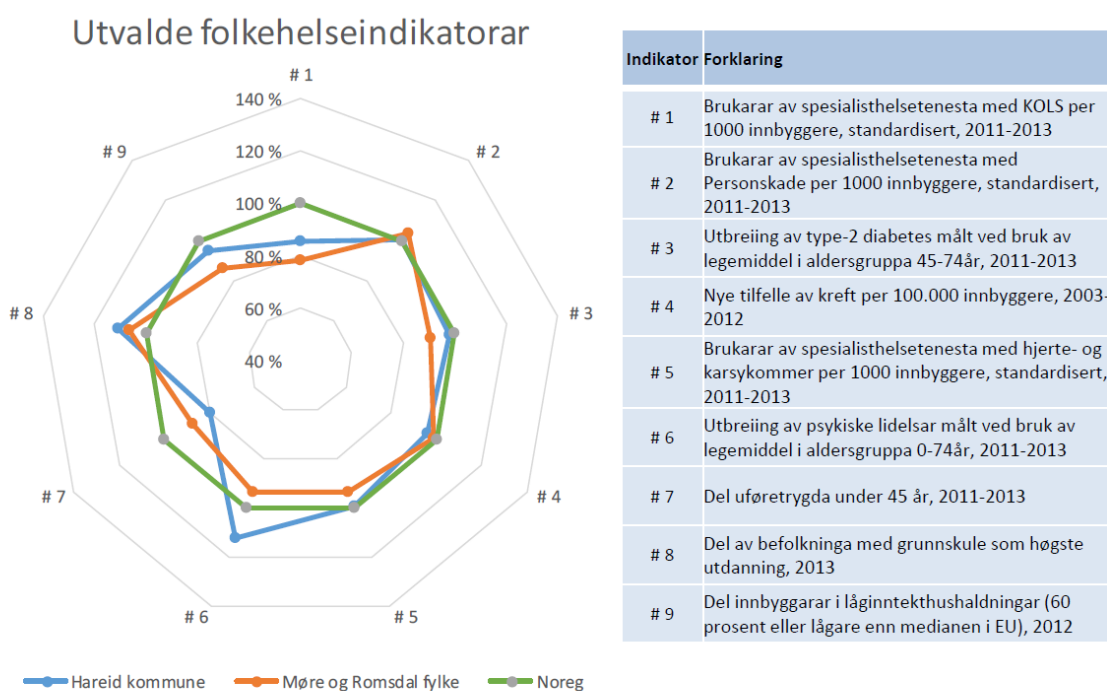
Hareid har til liks med andre kommunar ulike utfordringar i dei ulike sektorane i stort sett heile kommunen. Dette er både mindre og større utfordringar, men å løyse desse vil i eit langsiktig perspektiv kunne føre til ei utvikling som er til det beste for både samfunnet og organisasjonen.

Organisasjonsmessig er det ei utfordring å sørge for at plan blir til handling. I ei lita kommune er det knapt om ressursane, og mange av prosjekta som er i prosess er personbasert. Det skal lite til for å til dømes forsinke ulike tiltak, det kan vere nok med ei sjukemelding. Eit godt system, som Compilo (sjå kapittel 3.1), vil vere med på å bidra til at det er mindre sjans for at planar forsvinn i skrivebordsskuff eller ved at personen som utarbeida planen skiftar arbeid. Det er også viktig for organisasjonen og dei folkevalde framover å bruke planarbeidet aktivt i framtida, slik at planlagde

planar vert utarbeida og at vedtekne planar vert innlemma i budsjettet og etter kvart vert realisert. Dette vil gagne alle, og kan skape ei meir målretta utvikling i Hareid kommune.

Dei siste åra har det vore vanskeleg å prioritere utvikling, då dette ofte er kostbart. Hareid kommune har vore på Robek-lista dei siste åra, men er no på veg ut. Om ting går som planlagd er Hareid ute av lista ved nyttår 2017. Dette vil opne for nye moglegheiter, men ein må ha i bakhovudet at økonomien fortsatt er sårbar og prioriteringar vil difor fortsatt vere eit nøkkelomgrep. Viktige prioriteringar i plansamanheng vil ein kome tilbake til i kapittel 5.

Sidan Folkehelselova tredde i kraft i 2012 har det i større grad vorte fokus på folkehelse. I lys av dette har det vorte enno klårare at Hareid kommune har ei høg utbreiing av psykiske lidningar (målt ved legemiddel).



Kommunestatistikk 2015 – Hareid kommune

Kjelde: Folkehelseinstituttet

Det kan vere ulike årsakar til psykiske lidningar, men faktum er at dette er ei utfordring Hareid kommune må ta tak i. Det vil vere samfunnsøkonomisk gunstig å sørge for at flest mogleg av innbyggjarane har det bra og er arbeidsføre, samstundes som det vil skape gode og viktige ressursar for kommunen.

Ein annan viktig ressurs for kommunen er innvandrarak. Innvandring kan i aller høgste grad vere både ei utfordring og ein ressurs, men det vil vere gunstig for alle partar å gjere innvandrarak til ein ressurs. Dette gjeld alle formar for innvandring, arbeidsinnvandrarak, flyktningar osv. For å sikre dette er det viktig at ein tek med i all planlegging i organisasjonen at store delar av folkeveksten til Hareid kommune faktisk er ei eller anna form for innvandring. Dette må også vise igjen i alt frå kommuneplanar til omsorgsplanar. Om ein legg til rette for god integrering er det stort potensiale for å nyte godt av innvandringa i form av til dømes kompetanse, arbeidskraft med meir.

Det har i kapittel 4 no blitt trekt fram ulike utfordringar og utviklingstrendar i både regionalt perspektiv og kommunalt perspektiv. I mange tilfelle overlappar desse perspektiva kvarandre, dette er også noko av grunnen til at ikkje alle område har blitt kommentert på eit kommunalt/lokalt nivå. Nettopp fordi det som har vorte sagt i eit regionalt perspektiv også gjeld for Hareid kommune. Summen av desse utfordringane og utviklingstrendane vil i neste kapittel, kapittel 5, danne grunnlaget for vurderinga av kva planbehov Hareid kommune har dei neste 4 åra. I tillegg kjem også kapittel 3, evaluering av gjeldande planar, til å vere viktig.

5.0 Vurdering av planbehov i perioden

Det har i ulike kapittel over vorte trekt fram ulike evalueringar av eksisterande planar og vurderingar av utfordringar og utviklingstrendar som er viktig å ta i vare når Hareid kommune dannar sin planstrategi. Planstrategien må ha som mål å prioritere dei planane som kan vere med å hjelpe Hareid som kommune og samfunn å verte meir attraktive og moglege til å skape vekst både i form av innbyggjartal og i form av næringsliv. For å klare dette vil det vere viktig å kunne tilby tenester, tomter til både private og bedrifter, god infrastruktur med meir.

Både regionalt og lokalt vert det trekt fram ulike demografiske utfordringar. Hareid kommune har dei siste åra vore prega av moderat vekst, men som einaste kommune i klyngje mellom andre kommunar med sterk vekst. Veksten kjem i aller største grad av arbeidsinnvandring, og i usikre tider med nedleggingar og tap av arbeidsplassar er dette bekymringsverdig. Samstundes er også Hareid kommune prega av kvinneunderskot og ein del unge vaksne flyttar inn mot storbyregionane. Dette kan truleg sjåast i samanheng med utviklinga og trendane innan utdanning. Stadig fleire kvinner flyttar for å ta høgare utdanning, og endar ofte opp med å ikkje returnere. Det kan vere ulike årsakar til dette, som til dømes kjæraste med tilknytning ein annan stad, mangel på arbeidsplassar, med meir. For å bøte på dette må Hareid kommune gjere det attraktivt for unge vaksne å returnere etter studietida, enten åleine eller med familie. Godt tilbod på kompetansesarbeidsplassar, ledige tomter, ulike type bustadar både i krins og sentrumsnært, godt kollektivtilbod, allsidige og gode velferdstenester og barnehagedekning er alle tiltak som kan vere med på å sørgje for at Hareid kommune veks meir.

Slik situasjonen er i dag har truleg Hareid kommune mykje å hente på å leggje betre til rette for at næringsliv har lyst til å etablere seg og skape arbeidsplassar i kommunen. Hareid kommune har allereie ulike regulerte områder med ledige tomter og også ledige lokale. Men det vil truleg løne seg å prioritere å realisere enkelte av dei vedtekne reguleringsplanane. På denne måte vil infrastrukturen i næringsområdet stå klar, og det vil verte meir attraktivt for verksemder å etablere seg. Det er sjeldan verksemder har tid til å vente, og kapital til å realisere, store infrastrukturutbyggingar, særleg når der fins allereie realiserte tilbod i nærleiken av Hareid. Utbygging av næringsområder vil kanskje også føre til fleire arbeidsplassar og større behov for kompetanse, truleg vil dette gjere det meir attraktivt å returnere eller flytte til Hareid.

Men, det er sjeldan familiar og eller andre flyttar til ein stad berre basert på arbeidsplass. Ein må huske på heilskapen. Attraktivitet er ikkje berre ledig arbeid, det er også gode tilbod av fritidsaktivitetar, barnehageplass og gode skular, spanande og engasjerande uterom, fin og utfordrande natur, urbanitet og handelstilbod, kollektivtilbod og samferdsel med meir. Hareid kommune innehar heldigvis mange av desse kvalitetane allereie, men ein kan sjeldan bli god nok på noko. Ein må difor fortsetje å prioritere kvalitetar som ein kan bli betre på og på denne måten skape ønskja vekst og samfunnsutvikling.

Det vil truleg vere viktig for Hareid å nytte seg av det interkommunale arbeidet som vert gjort med dei marine grunnkarta, no interkommunal marin næringsplan og etter kvart interkommunal kystsoneplan. Dette arbeidet må sjåast i samheng med Hareid kommune sin eigen arealdel i kommuneplanen, særleg med tanke på moglegheitene som ligg i ulike typar havbruk. Hareid har gode lokalitetar for havbruk, og det vil vere urimeleg å ikkje nytte seg av denne moglegheita til å kunne generere arbeidsplassar og etter kvart truleg vekst.

Vidare vil det i denne perioden vere viktig for kommunen å byrje å realisere ulike planar som allereie er vedtekne. Samstundes som ein vert flinkare til å nytte seg av vedtekne planar i den daglege drifta av kommunen. På denne måten er det mogleg for alle, både innbyggjarar, folkevalde og administrasjon, å utvikle samfunnet i same retning.

Det vert i denne perioden ikkje lagt opp til «nye» planar. Men der er mange planar som har behov for rullering og/eller revidering. Dette, samstundes som realisering av aktuelle planar, vil truleg vere det viktigaste i denne perioden. Difor vil det også vere gunstig å bruke ressursar på nettopp dette. Til dømes eksisterer der i dag detaljregulering på Holstad byggjefelt som er moden for realisering. I kommuneplanen er det sett av eit felt til bustad på Bigset, dette burde detaljregulerast for å skape nye bustadar i krinsane i tråd med kommuneplanen. I tillegg kjem det planlagde helsehuset, som er overmodent for realisering. Lista er truleg lenger også, men ein plass må ein byrje, å då er det gunstig å ta utgangspunkt i nokre av dei største utfordringane å løyse dei først.

Det hadde truleg også vore gunstig for Hareid med små ressursar å vore ein del av fleire interkommunale planar. I dag eksisterer ingen slike planar, men både marin næringsplan og kystsoneplan er i emninga. I tillegg kan det vere aktuelt å vere ein del av ein regional delplan som omhandlar samordna areal- og transportplanlegging i Ålesundregionen. Hareid kommune meiner at det er behov for å samordne areal- og transportplanlegginga i regionen. Dette vil vere eit viktig grunnlag for å kunne skape eit godt og framtidretta kollektivsystem med stadig fleire reisande. Samordna areal- og transportplanlegging er også viktig for å for å skape trivelige og attraktive stader, og bidra til auka bruk av sykkel og gange. Men då dette er eit prosjekt som ikkje er etablert enno, der ein ikkje veit omfanget av det er det vanskeleg å konkludere. Hareid stiller seg positive til å delta i eit arbeid med ein fells miljø- areal og transportplan for Sunnmøre, men det er nødvendig å vente til ein veit meir før ein forpliktar seg. Truleg er det noko som kan løysast med tilgjengelege ressursar i løpet

av perioden dersom det vert aktuelt, men det er ikkje noko som vert sett på den kommunale prioriteringslista.

Med bakgrunn i alt det som no er sagt vil det vere naturleg å setje opp ei prioriteringsliste. Denne lista bør vere styrande for kommunen den neste perioden, nettopp for å kunne styre i rett retning ved hjelp av planverk.

5.1 Prioriteringsliste

* Dette er ikkje ei prioritert liste. Prioriteringane kjem fram i sjølve tabellen.

Plan	Kategori	Status	Aktivitet	Kostnad	Ansvar
Plan og utvikling					
Interkommunal marin næringsplan	Interkommunal	Ny	Oppstart 2016	250 000	Plan- og utvikling
Interkommunal kystsonesplan	Interkommunal	Ny	Oppstart 2016	Uvisst	Plan- og utvikling
Kommuneplanens arealdel	Overordna	Vedtatt 2012	Rullering 2016/2017	700 000	Plan- og utvikling
Kommuneplanens samfunnsdel	Overordna	Vedtatt 2006	Rullering 2018 (avhengig av resultat frå kommunereforma)		Plan- og utvikling
Beredskapsplan (inkludert delplanar og ROS-analyse)	Overordna	Vedtatt 2012	Revidering 2016 – årleg rullering der etter	Internt	Plan- og utvikling
Klimaplan	Kommunedelplan	Vedtatt 2009	Revidering 2017	Internt	Plan- og utvikling
Hyttefelt Åsen/Engeskardet	Reguleringsplan	Ny	Oppstart 2016/2017	Internt	Plan- og utvikling
Helsehus	Reguleringsplan/prosjekt	Ny	Under arbeid	350 000	Velferd/Plan- og utvikling
Kultur					
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	Kommunedelplan	Vedtatt 2012	Rullering 2017	Internt	Kultur
Kulturminneplan	Kommunedelplan	Ny	Under arbeid	150 000	Kultur
Servicekontoret					
Målbruksplan	Temaplan	Vedtatt 2014	Vidareførast		Servicekontoret
Alkoholpolitisk handlingsplan	Temaplan	Vedtatt 2016	Vidareførast		Servicekontoret
Kommunalteknikk					
Hovudplan for avløp	Sektorplan	Vedtatt 2007	Rullering i løpet av perioden	Internt	Komm.tek
Hovudplan for vassforsyning	Sektorplan	Vedtatt 1993	Revidering 2018	600 000	Komm.tek
Trafikktryggingssplan	Sektorplan	Vedtatt 2007	Rullering 2017	600 000	Komm.tek
NAV					
Bustadsosial handlingsplan	Sektorplan	Vedtatt 2011	Rullering i løpet av perioden	Internt	NAV
Oppvekst					

Kompetanseplan for skulane i Hareid kommune	Temaplan	Vedtatt 2013	Rullering 2017	Internt	Oppvekst
Skulebruksplan for Hareid kommune	Temaplan	Vedtatt 2014	Vidareførast		Oppvekst
Plan for symjeopplæring i grunnskulen i Hareid	Temaplan	Vedtatt 2014	Rullering 2017	Internt	Oppvekst
Lokal rammeplan for barnehagane	Temaplan	Vedtatt 2013	Rullering 2017	Internt	Oppvekst
Kompetanseplan for barnehagane i Hareid	Temaplan	Vedtatt 2014	Rullering 2017	Internt	Oppvekst
Overordna kvalitetsplan for oppvekst	Sektorplan	Vedtatt 2016	Vidareførast		Oppvekst
Velferd					
Kompetanseplan 2015	Sektorplan	Vedtatt 2015	Årleg rullering	Internt	Velferd
Plan for helsemessig og sosial beredskap	Overordna	Vedtatt 2009	Rullering 2017 –vert delplan under overordna beredskapsplan	Internt	Velferd
Omsorgsplan	Temaplan	Vedtatt 2011	Rullering 2017	60 000	Velferd

6.0 Viktige definisjonar og omgrep

Arealdel: Vert nytta om den overordna planen for arealbruk i kommunen, og består av rettsleg bindande kart og føresegner samt ein forklarande planomtale med konsekvensutgreiingar. Må bygge på strategiske mål i "samfunnsdelen" (sjå nedanfor).

Berekraft: I omgrepet berekraft ligg at velferdsnivå, biologisk produksjonsnivå og levekår generelt ikkje skal forringast over tid. Byggjer på Brundtlandskommisjonen sitt arbeid i regi av FN. Det er tre dimensjonar i omgrepet; økonomisk berekraft, sosial berekraft og miljømessig berekraft. Desse heng tett saman og må vurderast saman, og utgangspunktet er det globale.

Grunnlina: Tenkt line på kartet mellom dei ytste skjera langs kysten.
http://www.kartverket.no/Kunnskap/Noregs-grenser/Maritime_grenser/

Kommuneplan: Er saman med budsjett og økonomiplan det overordna strategiske styringsverktøyet i kommunen. Sjå "kommuneplanlegging". Det vert skilt mellom "samfunnsdel" og "arealdel" (sjå desse).

Kommuneplanlegging: Prosessar i regi av kommunen med sikte på politiske vedtak, både om strategiske mål og om meir gjennomføringsretta prioriteringar. Omgrepet gjeld i utgangspunktet alle planar som følger prosessreglane i plan- og bygningslova. Sjå også "kommuneplan" og "reguleringsplan".

Pbl: Plan- og bygningslova

Planstrategi: Dokument som synleggjer korleis ein skal prioritere å nytte planleggingsressursane gjennom ein valperiode. Krav i plan- og bygningslova § 7-1 (regionalt) og § 10-1 (kommunalt)

Reguleringsplan: Kart og føresegner utarbeidd i medhald av reglane i plan- og bygningslova og som er rettsleg førande for den fysiske utforminga av omgivnadene. Reguleringsplan er meir detaljert enn arealdelen i kommuneplanen og gir grunnlag for byggesøknad og gjennomføring.

ROS: Risiko- og sårbarheit

Samfunnsdel: Vert nytta om den strategiske, tekstlege delen av kommuneplanen.

Sektorplan: Kan nyttast om meir avgrensa plan utanfor prosessreglane i plan- og bygningslova, men som bør bygge på politiske mål vedtekne gjennom pbl-prosessar.

Temaplan: Sjå sektorplan.

Urbanitet: I denne samanhengen må urbanitet forståast tentativt og organisk som opplevinga av å vere i ein by. Det å vere "tettbygd" er med andre ord ikkje nødvendigvis det same som å vere urban. Det å ha mange tilbod er heller ikkje nødvendigvis det same dersom den fysiske utforminga og den romlege organiseringa av desse tilboda ikkje vert oppfatta som bymessig.

7.0 Vedlegg og kjelder

Regional og kommunal grunnlagsstatistikk:

<http://mrfylke.no/Tenestoomraade/Plan-og-analyse/Statistikk-og-analyser>

Regionale planar:

<http://mrfylke.no/Regionale-planar-hoeyringar>

Andre kjelder:

<http://www.vikebladet.no/naeringsliv/2016/04/29/Temmeleg-stabil-arbeidsl%C3%B8yse-12668737.ece> (kapittel 4.2.2)